

Kirkens UNDERVISNING

TIDSSKRIFT FOR MEDARBEJDERE 4/93

Bibelbrug

Bibeltimer

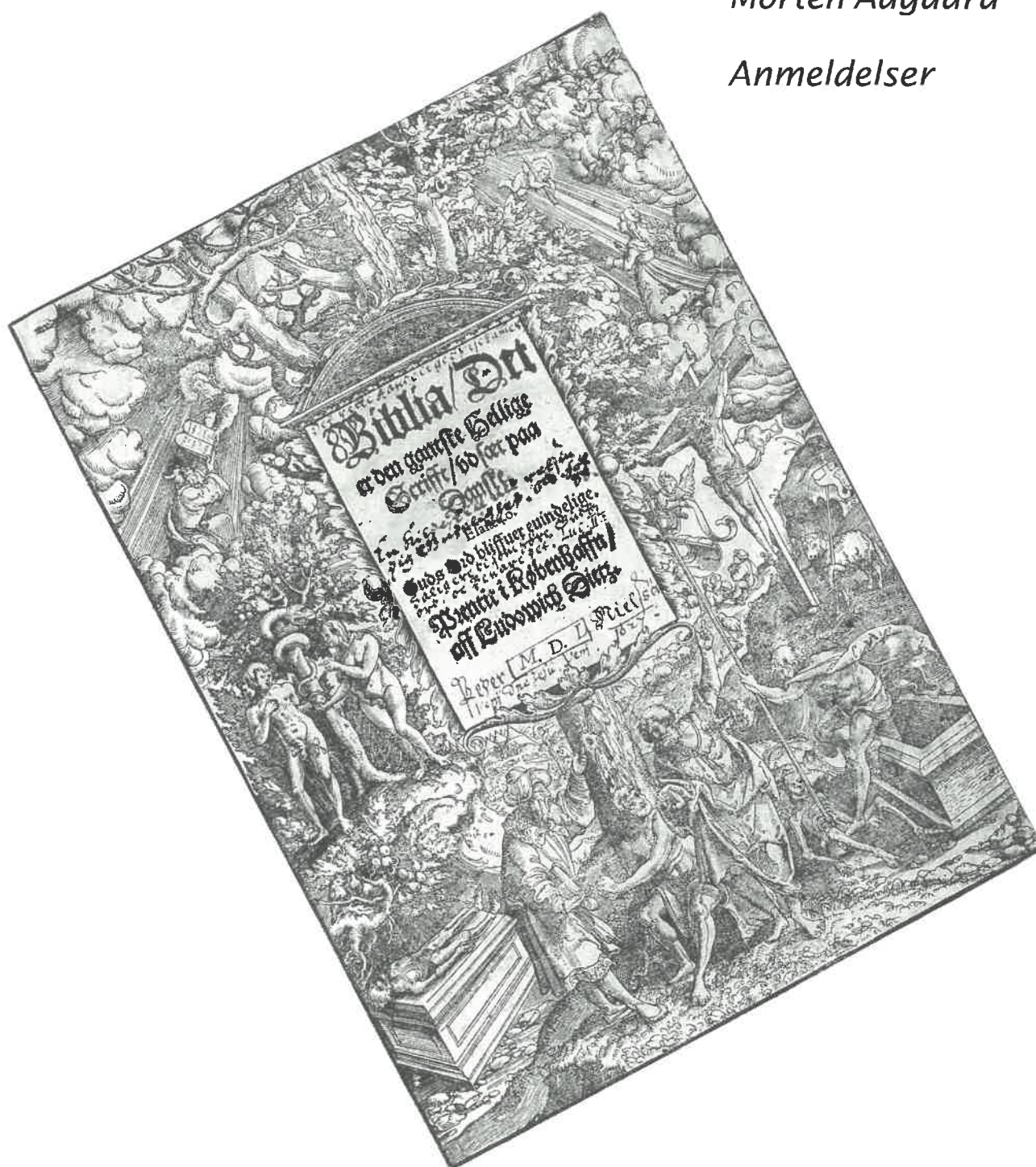
Bibeldrama

*Fortællingen om
kongesønnens bryllup*

*Fortællingen om
De hellige Tre Konger*

*Interview med
Morten Aagaard*

Anmeldelser

»Nu kommer først det egentlige oversættelsesarbejde!«

Udtalelsen stammer fra en kronik i Kristeligt Dagblad d. 20.11. af Jes Nysten, der citerer en af sine menighedsmedlemmers kommentar til den nye Bibel-oversættelse. Jes Nysten kommer dernæst ind på, at den egentlige oversættelsesproblematik ikke er af sproglig art, men et spørgsmål om kristendommens rolle i vores dagligdag, om kirkens synliggørelse i den frie samtale, undervisning og omsorg for mennesker.

Den nye generalsekretær for Det danske Bibelselskab, Morten Aagaard peger på den interesse, som den nye oversættelse har vagt. Det gælder om at ride med på bølgen, siger han i vort interview. Han mener at oversættelsen i sig selv betyder, at flere vil læse i Bibelen.

Når vi i nærværende nr. af Kirkens Undervisning, sætter fokus på Bibelen og bibelbrug, er grunden den enkle, at det er blevet en bog, der blot står på boghylden, godt nok blev sidste års gavebog – men er det nok! Bliver den også åbnet, brugt, læst?

Fra mit arbejde som skolemand møder jeg masser af meninger om kristendommen, som stort set bygger på egne meninger og gætterier uden baggrund i bibellæsning. Når Jes Nysten i sin førnævnte kronik netop peger på nyreligiositeten med dens karma- og reinkarnationstænkning som et eksempel på manglende fordybelse og oplysning om kristendommens uopgivelige elementer – ja, så skyldes

det netop manglende bibelkendskab.

Bibelen er kristendommens grundtekst. Uden fortrolighed med denne tekst svæver kristentroen i den blå luft med risiko for at blive påvirket af eller offer for nyreligiositetens forvridninger.

Måske har en rendyrkning af historisk-kritisk læsning og den offentlige skoles krav om objektivitet og neutral undervisning fratrækket børn og unge incitamentet til bibellæsning. I alt fald er det opmuntrende og forfriskende at konstatere, at der nu brydes nye veje i bibelforskningen. Den litterære og narrative læsning kan hjælpe os til at se på den bibelske tekst med nye øjne: som fortællinger, der handler om mit liv, dets vilkår, det muligheder, dets mål og mening.

Grundtvig skelnede mellem livsordet, nemlig ordet af Kristi egen mund, ordet ved dåb og nadver – og så oplysningsordet, dvs. den bibelske tekst i sig selv. Vi kan vel næppe skelne, som Grundtvig gjorde det. Men vi må fastholde, at Bibelen er den nødvendige kilde til viden om, hvad kristendom går ud på. Derfor er bibellæsning og bibelundervisning kristenlivets åndedræt.

Bibelbrug

af Eberhard Harbsmeier

3

Bibeltimer

Om Gudsriget, frelse opstandelse og evigt liv

af Henning Nørhøj

6

Bibeldrama

Længsel efter en mere dramatisk gudstjeneste?

af Gyrite Madsen

10

Fortællingen om kongesønnens bryllup

af Lars Tjalve

12

Fortællingen om de hellige tre konger

af Lars Tjalve

14

Bibelbrug

Interview med generalsekretær i Det danske Bibelselskab, Morten Aagaard

af Henning Nørhøj

18

Nyt fra Folkekirkens pædagogiske institut

af Viggo Ernst Thomsen

20

Bøger og materialer

21

Bibelbrug

At opleve og at forstå

Der sker noget med os, når vi læser eller hører Bibelen, og det der sker er andet end bare det, at vi får nye informationer eller meninger. Det at høre en bibelsk fortælling eller en anden tekst er som at træde ind i et rum. En fortælling, en bøn, en salme skal ikke i første omgang forstås, de skal opleves, ligesom et rum skal det. Eller også som det at møde et andet menneske: Det første er ikke det at forstå, det at analysere et andet menneske, det første er at opleve samværet med dette menneske, at være åben for det man møder, ikke at låse mødet fast i en bestemt tolkning, eller mening.

Det er noget, som enhver præst konkret erfarer: Eet er at studere, tolke en tekst – noget andet er at opleve den, lade den umiddelbar virke på sig, at gøre erfaringer med en bibelsk tekst.

Man behøver ikke at "forstå" en tekst, for at få noget ud af den. Der kan være enkelte ord, enkelte billeder, vi hæfter os ved, der kan være erfaringer, vi kan genkende os selv i.

Eller sagt på en anden måde: Der er en tilgang til en tekst, til Bibelen, der er der før vi forstår, vi oplever en tekst, vi identificerer os med dens personer, vi hæfter os ved enkelte vendinger – uden at man af den grund kan sige, at vi forstår "budskabet" i en tekst.

Og der er en anden ting, der er vigtig: Sådanne oplevelser, identifikation er, det ligger i sagens natur, ganske forskellig fra person til

person. Man kan næppe sige, at der er een rigtig måde at opleve en tekst på. Tværtimod, der findes mange legitime måder at høre, at bruge en tekst på.

At læse Bibelen på egen hånd

Det er denne mere åbne omgang med Bibelen og dens tekster, der har gjort, at vi i dag oplever en fornyet interesse for Bibelen og bibelsk teologi. Det er på ingen måde en selvfølge, at man så at sige må læse Bibelen på egen hånd. Man har i kirkehistorien altid været opmærksom på, at det var farligt. Hvad kunne der ikke komme ud af det. Derfor var det i den katolske tid paven og den kirkelige læremyndighed, der så at sige lagde sig mellem den enkelte og Bibelen. Godtnok var Bibelen også her højeste norm – men kun den af kirken og paven rigtig fortolkede Bibel. Luther og reformationen satte godtnok skriften over kirken og læremyndigheden, den enkelte skulle kun være bundet af skriften og sin egen samvittighed – men i praksis blev det nu til en professionalisering af Bibeltolkning. Hvor det før var det kirkelige læreembede, der skulle bestemme, hvordan Bibelen skal fortolkes, blev det nu i praksis professorer og andre professionelle Bibelfortolkere, der satte sig imellem den enkelte og Bibelen. Og den dag i dag kan man vel mærke spor af denne trang til at ville styre Bibelfortolkningen. Det er ikke frit, hvad vi må læse af bibelske tekster, det er en liturgikommission,

der har tilrettelagt det for os. I praksis er Bibelbrugen, hvad gudstjenesten angår, i dag jo ikke fri, men stærkt styret.

Der er dog også en anden fri Bibelbrug i vores kirke, nemlig den fra vækkelsesbevægelserne stammende opbyggelige brug. Det er frie Bibelkredse, der læste og fortolkede Bibelen på egen hånd – og ikke på den statslig forordnede måde. Det er formodentlig først i sidste århundrede, præsterne for alvor mistede monopol på at tolke Bibelen. Vækkelsesbevægelserne holdt fast ved den enkelte ret at bruge Bibelen på egen hånd, at lade sig opbygge af den uden vejledning af den professionelle præst.

Bibeltolkning og Bibelbrug

Kirken og de professionelle teologer har altid været mistænksomme overfor denne opbyggelige Bibelbrug på egen hånd. Og de har på mange måder søgt at styre denne brug, og på dette punkt er der egentlig ikke forskel mellem et konservativt eller endda fundamentalistisk Bibelsyn på den ene side og et moderne historisk kritisk syn på den anden side. De er begge enige om to grundlæggende ting: For det første at det kun er den rigtig fortolkede Bibel, der kan være norm og vejledning for de kristne, og for det andet at der kun er een rigtig tolkning. Man går ud fra følgende model: Først får vi ved hjælp af professionel vejledning (af kirken og præster), den rigtige eksegese – og så kommer den prak-

tiske anvendelse af denne udlægning. På dette punkt er den historisk kritiske Bibeludlægning ofte ligeså formynderisk som den konservative.

Men det at tolke en tekst er kun en af mange forskellige muligheder for at bruge eller anvende en tekst. Og det er slet ikke den primære brug. I virkeligheden er det lige omvendt i forhold til den klassiske model: Først fortolkningen, så praktisk anvendelse. Først kommer nemlig den praktiske Bibelbrug, og for at ledsage denne brug skal Bibelen i anden omgang også tolkes. Og den tolkning vi giver, er altid afhængig af den Bibelbrug, tolkningen forholder sig til. Og for mig at se er der ingen tvivl om, at Bibeludlægningen i vores kirke ofte har været bestemt af, at Bibelen stort set kun tjente som basis eller endda kun som illustrationsmateriale for prædiken, måske også som genstand for undervisning. Men det er slet ikke Bibelens oprindelige brug. Den mest oprindelige brug er vel den opbyggelige, den gudstjenestelige, og den praktiske anvendelse som livsorientering.

Hvad er Bibeltroskab?

Ofte bliver med stort patos og ofte polemisk sigte krævet "bibeltro" forkyndelse. Men hvad vil det sige at være tro overfor Bibelen? Den angivelige bibeltro teologi er efter min mening ofte slet ikke tro overfor Bibelen, idet man her ikke gør

Bibelen, men sine egne erfaringer og oplevelser med Bibelen, sine egne tolkninger til den norm, som man vil pådutte og påtvinge andre. Vil man kun vide af een rigtig tolkning, betyder det jo i praksis, at man gør sin egen tolkning, sin egen erfaring til almen lov for andre. Det er ikke Bibeltroskab, men forræderi overfor Bibelen.

Nu kan man selvfølgelig spørge, om Bibelen overhovedet kan være norm, når der er så mange tolkninger, og når, hvad lægfolk forlængst har opdaget, præster og professorer alligevel gør med Bibelen, hvad der passer dem. Mit svar er: Det eneste værn mod at en eller anden

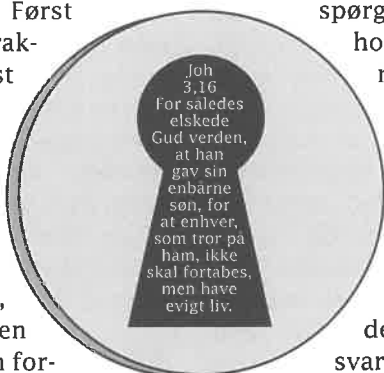
tolkning af Bibelen – og ikke Bibelen selv – gøres til norm, er at Bibelen er i brug. At den bliver læst og hørt – og således altid danner modvægt imod vores fortolkning, at den bibelske tekst altid er mere rummelig end det, vi får ud af den.

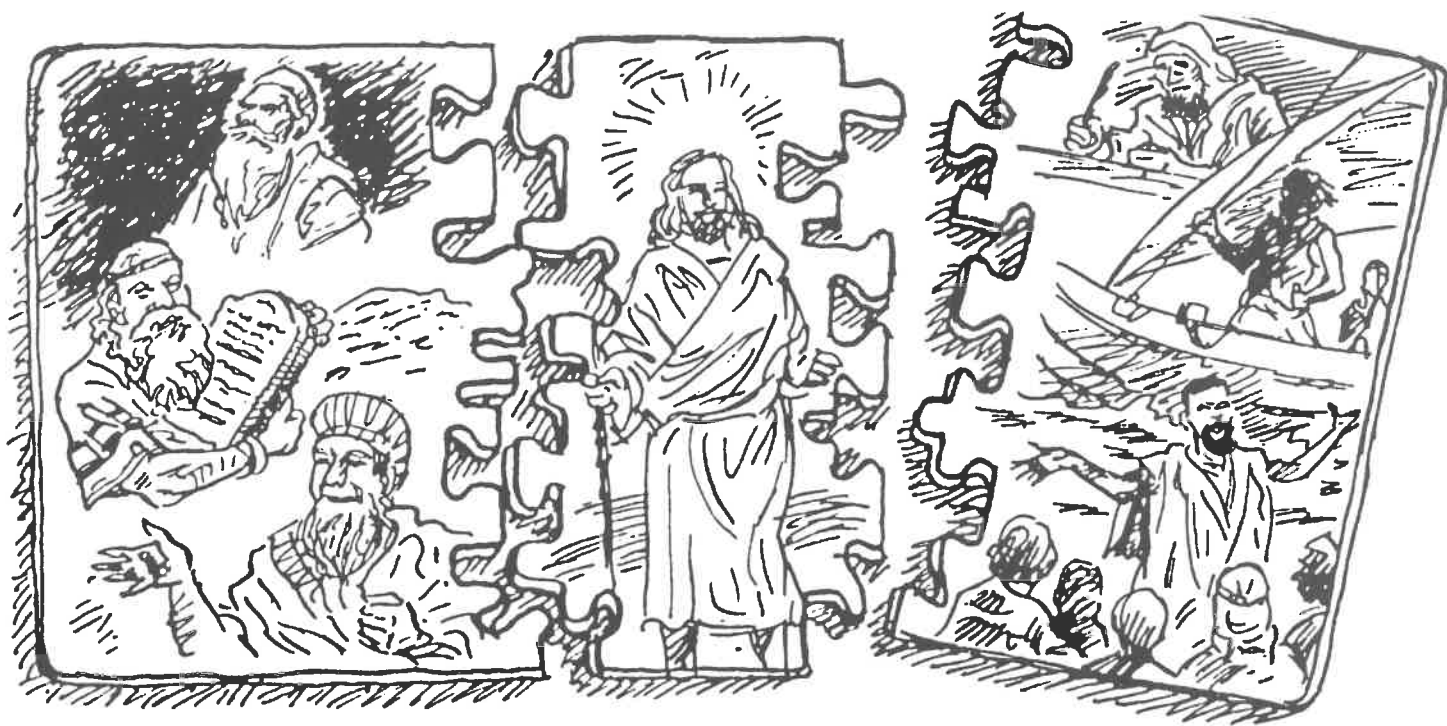
Jeg tror derfor, at det er af stor vigtighed, at den bibelske tekst og den bibelske fortælling engang imellem får lov at stå ukommenteret, uforklaret. At vi får lov til at opleve Bibelen, før vi forstår. Især i gudstjenestelig sammenhæng er det direkte ødelæggende, hvis man ville forklare alting og dermed forvandler kirken til en skolestue. Når alt skal blive entydigt, forståeligt, så bliver oplevelseskvaliteten forringet. Det er netop det gådefulde, tvetydige, der udgør de bibelske

teksters styrke. Jeg har tit gjort den erfaring, at konfirmander, der selv skulle vælge deres Bibelord til konfirmationen, ofte netop ikke valgte let "forståelige", men netop gådefulde ord. Det kan, især i gudstjenestelig sammenhæng, være en sand befrielse at lade en tekst tale for sig selv i al dens uforståelighed, gådefuldhed – og ikke at en præst søger at gøre den entydig med sine forklaringer.

Spørgsmål og svar

Når Bibelen kun bruges i skolestuen og på præstens skrivebord, så bliver tolkningen også derefter. En af de skemaer, der efter min mening har indsnævret Bibeludlægningen, kommer måske af denne brug: Man ser Bibelbrugen i et spørgsmål-svar skema: Vi læser i Bibelen, for at få svar på vore spørgsmål. På dette felt er så at sige både den konservative angiveligt "bibeltro" Bibelbrug og den moderne kritiske Bibeludlægning enige – kun med den forskel, at de moderne lægger mest vægt på spørgsmålet, de såkaldte bibeltro mere på svaret. Men dette spørgsmål-svar skema er efter min mening en falsk forenkling. Det er skolemester- eller skrivebordstænkning, der indsnævrer dialogen til et spørgsmål-svar-skema. Og det er endda kun en dårlig skolemester, der kun mestrer at kommunikere med sine elever på denne måde. Og selvom man tænker i dette skema svar-spørgsmål, så er det jo ikke sikkert, hvem det egentlig er der spørger, og hvem det er der svarer. Det kunne også være, at det er Bibelen, der stiller spørgsmål til os.

Klage, lovprisning og trøst

Men den uprofessionelle Bibellæser bruger formentlig ikke primært Bibelen, for at besvare eller afklare et spørgsmål. Lad mig tage et eksempel: Når man læser en gammeltestamentlig salme ved en sygeseng, så er det ikke for at søge informationer om tempelkulten i Jerusalem eller om et dogmatisk spørgsmål. Den første og måske vigtigste funktion af en tekst er derimod den, at den giver udtryk for vore følelser. angst, skuffelse, skyld, ensomhed, tomhed, vrede, ja også had kan komme til udtryk i de gammeltestamentlige klagesalmer. Det kan i sig selv have en befriende virkning, at give udtryk for sine følelser. Vi lærer at se dem i øjnene, ja en bibelsk tekst kan også bidrage til, at vi lærer os selv og vore egne følelser bedre at kende. Men en tekst har også en opbyggende, trøstende funktion: Den lovprisning, den gammeltestament-

lige klagesalmer munder ud i, kalder positive følelser frem i os, tryghed, tillid, håb, mod til at klare situationen. Det væsentlige ved at bede en gammeltestamentlig salme er ikke det, vi får at vide, men det der sker med os. Og styrken i disse salmer består netop i, at de ikke giver klare, ultimative svar, men er modsigelsesfyldte – ganske som livet og vore følelser er det.

Misforstå mig ikke: Den professionelle tolkning af Bibelen er ikke overflødig, men den kan ikke erstatte brugen af Bibelen, både den opbyggelige og den praktiske. Ligesom en interpretation af et digt ikke kan erstatte digtet selv. Eller en salme. Vist skal den udforskes, tolkes efter alle kunstens regler – men det vigtigste er stadig, at den synges.

Bibeltimer

Om Gudsriget, frelse, opstandelse og evigt liv

det teologiske fagsprog kalder man det område af troslæren, som handler om Gudsriget, frelsen, opstandelsen og det evige liv for det eskatologiske. Det betyder "de sidste ting" eller det endegyldige. Det er også læren om de mest påtrængende spørgsmål i den kristne tro. Men samtidig er denne del af kristendommen også tynget af et sprog, som er meget svært tilgængeligt for os. Hertil kommer, at de senere årtiers teologiske tænkning har forsømt at arbejde med det eskatologiske, hvilket måske også er en af årsagerne til, at karmalære og reinkarnationsspekulationer har vundet terræn blandt os.

Et eksempel på bibelarbejde med det eskatologiske som tema kan realiseres enten over en række aftener eller som et sammenhængende kursus i menigheden eller foreningen. Det følgende eksempel på et sådant bibelarbejde kræver ikke bestemte faglige forudsætninger, men arbejde og engagement. Det er gennemprøvet i praksis!

1. Bibelarbejde

Den kristnes liv bestemmes af Paulus som et liv i tro, håb og kærlighed.

Paulus har ikke villet give en systematisk beskrivelse af "de sidste tider". Han prøver ud fra sine forudsætninger, dvs. ud fra sin samtidens verdensbillede og forestillinger om tidens og historiens ende at svare på spørgsmålet: Hvad vil det sige at leve i håb til Gud her og nu?

Man kan tale om, at Paulus' tanker gennemløber nogle faser:

1. 1. Tess. 4,13-5,11

Nærforventning.

2. 1. Kor. 15 Opgør med de korintiske kristne og deres fejltolkning af døden og opstandelsen.

3. 2. Kor 5,1-5 Længsel efter døden og evigt liv?

4. Fil. 1,23 Paulus er ikke længere sikker på, at han skal opleve Kristi genkomst.

5. Rom 9 - 11 Spørgsmålet om det jødiske folks skæbne.

Der arbejdes blot med en del af teksterne efter eget valg.

Hvilke slutninger kan der drages af teksternes indhold?

Hvorfor er Paulus ikke entydig i sin forkyndelse?

2. Bibelarbejde

Læs Rom 8,18-24 og overvej flg:

Frelsen er ikke blot frelse i Guds evige verden – et drama, som vi kun kan være tilskuere til og forkynde om. Men den er heller ikke blot Guds indgriben i verdenshistoriens store drama – sådan som vi i de sidste år har talt om det. Den er – måske først og fremmest – Guds svar på den stønnen, som går gennem hele skabningen, en stønnen efter den nye verdens fødsel.

Over alteret i Peterskirken har billedhuggeren Bernini bygget en baldakin. Går man nærmere på den, ser man at billedhuggeren dristigt har formet de fire søjler, som bærer baldakinen som en fødende kvindes krop som forbillede.

I dette dristige symbolsprog mødes to bevægelser: Hele skabningen, som stønner i fødselsveer under alt det – i den enkelte og samfundet – som truer den med undergang, og den nye verden, som er i færd med at fødes først og fremmest i det, som sker omkring det bord, som vor Herre Jesus gjorde til sit eget nærværs sted på jorden.

Om dom på grundlag af menneskelige handlinger se f.eks. Matt. 7,1-2; 10,32-33; dommedagsligelsen i Matt. 25,31-46; Johs. 5,21-29; 3,21-22; 3,28.

Her får gerningerne en plads i troslivet – som måske strider mod vores traditionelle lutherske lære.

Flere af vores salmer i Den danske Salmebog udtrykker "pilgrimsmysten" eller "Himmellængsel" – Spørgsmålet er om der her er tale om en frelsesforståelse, der er i modstrid med Ny Testaments forkyndelse. Se f.eks. "Sorrige og glæde de vandre til hobe.." (DDS nr. 41).

Drøft om det i dag er muligt at forbinde noget meningsfuldt med billedet af Jesu nedfart til dødsriget.

2 tolkninger:

– Luther så i trosbekendelsens formulering en forkyndelse af Jesu samvittighedsnød: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!"

– Forkyndelsen af frelsens mulighed for mennesker, der levede før Jesus. Sml. 1. Pet. 3,19f; 4,6.

"Hvorledes forholder denne tydning af Jesu nedfart til Helvede sig til den første, der opfattede den

som beskrivelse af Jesu lidelse? De to forestillinger synes at udelukke hinanden, men har ét til fælles: begge er tydingen af Jesu død. Og deri hører de sammen, for ved sin død i gudsforladthed overvandt Jesus gudsforladtheden i døden på vegne af alle de mennesker, der knytter sig til ham. Jesu døds stedfortrædende betydning kommer til udtryk i forestillingen om hans sejr over Helvede."

3. Bibelarbejde

Johs. Åb 21,1-8

Totalbilledet af den nye himmel og den nye jord bliver i v. 2 afløst af det nye Jerusalem, som symbolet på den nye frelsesvished. Også hos Esajas koncentrerer forventningen om nyskabelse i synet af et nyt Jerusalem, Es. 65,18f.. Paulus kan tale om det "frie Jerusalem" i himlen, Gal. 4,26. og hos jødiske forfattere med apokalyptiske spekulationer kan man finde udsagn om, at Gud har skabt et helt nyt Jerusalem i himlen, som han vil sænke ned over det Jerusalem, som romerne har ødelagt.

Hos Johannes vil dette nye Jerusalem først vise sig i den nye verden – og det vil ikke specielt være jødernes by.

Det ny Jerusalem er det sted, hvor Guds nærvær hos sit folk og folkets forening med sin Gud bliver en fuldbyrdet realitet.

Giver det mening stadig at bruge disse billeder – eller har f.eks. Jehovas Vidner og andre sekter ødelagt billederne af "den nye ver-

den" så grundigt, at de er blevet umulige for vor tid?

Spørgsmålet er: Er den apokalyptiske litteratur alene tidsbundet og udtryk for ønsketænkning (hævn over de onde og vantro, håb om endelig frelse og evig lykke) – eller hvordan kan vi bruge denne form for litteratur i dag?

Hvilken livsforståelse kommer til udtryk i flg. digt af Benny Andersen?

Hvad er ligheden/modsætningen til de bibelske dommedagsvisioner og billeder af frelsen?

FACIT

På den yderste dag
den store ribbe- og skrælledag
afstår jeg fra alt
(gerne til basuners klang –
jeg elsker basuner)
Først dropper jeg navn
stilling
adresse
så af med kødet og indmaden
knoglerne pænt lagt sammen
(der mangler desværre nogle
tænder, sorry,
til gengæld er der et par briller)
Dernæst lukker jeg luften ud af
tro, håb og kærlighed
med andre ord:
skepsis, vemod, ensomhed.
Sluttelig svides erindringen af
og med den min besværlige
sjæl.
Så er jeg sløjfet
jævnet med jorden.
Men skulle der alligevel
være et eller andet til overs
når alt er demonteret –

et tomrum, f.eks. –

da er det muligvis mig.

Man er noget der ikke har været
før.

4. Bibelarbejde

En lignelse er en billedtale, der ud fra et forhold på et kendt område skal illustrere et forhold på et andet, ukendt, område for at gøre dette sidste forståeligt for tilhørerne eller læserne. Lignelsen betragtes derfor i reglen som illustrations og bevismiddel. Om det nu også uden videre gælder Jesu brug af billedtalen er et spørgsmål. Sikkert er det imidlertid, at Jesus som få forkyndere har anvendt billedsproget i sit virke. Lignelserne er formelt set det mest karakteristiske element i Jesu tale. De kan med rette kaldes originale digterværker, selvom de har historisk baggrund i Det gamle Testamente, ligesom der findes interessante paralleller til Jesu billedsprog i andre religioner, især i jødedommen.

Jesu billedtale er modsat mange af de jødiske lignelser enkel, klar, enfoldig. Den har en egen friskhed over sig. Jesus viser sig i lignelserne som en formens mester. Og hans billedbrug er som regel forståelig for alle mennesker til alle tider. Den behøver ingen fortolkning. Og dog har den bevirket et utal af forklaringer gennem århundrederne indtil i dag.

Thestrup Pedersen: Jesu forkyndelse s. 156

Lignelsen om verdensdommen, Matt. 25,31-46 har tydelige træk til

fælles med jødiske spekulationer om verdens ende (apokalyptik) – men hvad er det nye i lignelsen?

Lignelsen om den rige mand og den fattige Lazarus i Luk. 16,19-31 minder stærkt om den jødiske gengældelseslære. Men hvad bruger Jesus lignelsen til?

Læs også lignelsen i Luk. 14,16-24, det store gæstebud. Hvad er lignelsens mening? Drøft også flg. uddrag fra Knud Hansen, „Forargelsen“:

„Engang fortalte han om en rigmand der indbød til gilde. Da de indbudte sendte afbud, lod han sine tjenere gå ud på gader og stræder og indbyde fattige og vanføre og blinde og lamme og mange andre, alle dem som Dødehavssekten stødte ud i mørket og nægtede optagelse i menigheden. En anden gang påstod han også at mange hedninger ville gå forud for lovens egne tjenere, når bordet var dækket og „alt var beredt“. De ville komme fra øst og vest og sidde til

bords med Abraham, Isak og Jakob i himmeriget, men for de retfærdige ville døren være lukket...

Ufarlige var den slags historier ikke. De var sammen med hans siden til brods med de deklasserede den egentlige grund til at de korsfæstede ham.“

Hvad er forholdet mellem Guds rige som noget nutidigt – og så Gudsriget som det, der engang skal blive en altomfattende virkelighed?

Overvej Grundtvigs salme:

Midt iblandt os er Guds rige
med Guds ånd og Guds ord,
I Guds menighed tillige:
gæster ved hans nådebord!

Synligt ej er her til stede
det med Guds retfærdighed,
med Guds fred og Herrens
glæde
kommet til os ovenned.

Thi den gode jord hernede:
tro og håb og kærlighed,
rense vil Gud selv og frede
til en himmelsk frugtbarhed.

Og når vi med ham forklares,
som os fødtes her på ny,
skal Gud rige åbenbares,
synlig som han selv i sky.

5. Bibelarbejde

Johs. 11, fortællingen om Lazarus er lang og ret kompliceret. Den er højdepunktet i Johannesevangeli-

ets fortællinger om Jesu tegn. Lazarus' opvækkelse er et tegn på opstandelsen til evigt liv, og den er en forkyndelse af, at der i Jesus er guddommelige opstandelseskrafter. Lazarus' opvækkelse er derfor en forudgriben af Jesu egen opstandelse, en forkyndelse af den og af evigt liv.

Men hvordan gik det Lazarus fra den dag, han gik ud af graven? Det ved vi ikke noget om, men enhver kan lade fantasien arbejde. Sognepræst Kaj Mogensen har i sin konfirmandbog en fortælling om, hvordan Lazarus efter opvækkelsen hin dag i Betania ser sit liv skarpere og mere klart. Han ser sine søstres virkelige problemer og behov. Hans jødiske tro er blevet langt mere dyb og levende. I Jerusaleem overværer de korsfæstelsen. Det mindes han mange år efter:

„De tre søskende var hurtigt taget tilbage til Betania. De havde hørt rygter om, at deres ven var gået ud af graven. Lazarus vidste, at det måtte være sandt. Han, der havde talt i mørket "Lazarus kom herud", han måtte være opstandelsen og livet. Ja, hans opstandelseskraft var det, der havde kaldt Lazarus ud af graven.

Lazarus tænkte ikke længere så klart. Han lå og tvang tankerne frem og tilbage. Hvad havde der været inde i mørket? Han vidste det ikke, og havde aldrig vidst det. Til sidst var der kun en ting, der stod helt lyst og klart: vennens røst "Lazarus, kom herud". Og nu hørte han røsten én gang til."

Overvej, hvordan vi kan tale om det evige liv. Hvad betyder håbet om evigt liv for vores dagligdag?

Er det ikke nødvendigt at afmytologisere (omtolke til et fornuftsprog), hvad de bibelske forestillinger egentlig betyder?

Hvad synes I om Kaj Mogensens fortælling?

Er det i orden at lave den slags fiktioner?

Drøft indholdet af v. 4 i "O kristelighed!" (DDS. nr. 279)

„At opfatte billedet som en kontrast mellem himmel og jord vil være en forenkling. Den jord, vi lever på, er ikke uden videre et dødningshjem. Der er andet at sige om jorden og menneskene. Jorden er også et sted, hvor der sættes tegn på Guds fremtid ved al den kærlighed, der sker mellem mennesker. Også på jorden er der omsorg, mennesker, der elsker hinanden...Guds fremtid er også her til stede i troen, håbet og kærligheden. Men her er også sorg, lidelse og død. Engang skal det høre op, og i troen kan den nye virkelighed forudgribes, i håbet kan den få sine anskuelige billeder, og i kærligheden kan den allerede nu opleves.“
(Kaj Mogensen)

Mange kristne mener, at læren om reinkarnation (sjælevandring) udmærket lader sig forene med kristendommen.

Er det muligt?

Bibeldrama

Længsel efter en mere dramatisk gudstjeneste?

Bibeldramaet i den ortodokse kirke

Der er intet der er mere dramatisk end den ortodokse kirke. Vil man opleve bibeldrama må man forlade de varme badestrande på Rhodus, Kos, Korfu og finde sig en ortodoks kirke, der i modsætning til en dansk kirke ikke er aflåst af frygt for at den sidste rest af tro skal slippe ud af den.

I modsætning til os lutheranere mener de ortodokse ikke at menigheden skal sidde i pæne, snorlige rækker som om de sad og overværede et teaterstykke. Der er ingen stole i den ortodokse kirke ligesom der engang heller ikke var stole i vor egen kirke. Hele kirkerummet er en stor scene. Den der træder ind i det hellige rum bliver en del af det guddommelige drama. Han er på fikserpunktet, hvor himmel og jord mødes. Her kan man ikke forholde sig betragende. Væggene står simpelt hen åbne ud mod evigheden. I vor kirke giver kirkebænkene og den manglende mulighed for bevægelse os en fornemmelse af at være tilskuer til et drama der kun udføres af præsten.

Kan man tale om dramatisk arkitektur, så er arkitekturen dramatisk i ortodoksien. Kirken er tredelt som vore treenige Gud. Kommer man udefra træder man først ind i en lille forhal: Narthex. Her er man stadig på jorden. Dernæst træder man ind i Naos, Himlen. Man er ikke i tvivl om at man er i himlen. På det sted er man nemlig omringet af alle de himmelske væsener, der er

afbildet på vægge og loft. Længst fremme i rummet, skjult bag en billedvæg (ikonostasen), er så "det, der er over himlen". Det allerhelligste, hvor Gud sætter sig på sin trone, når nadveren er tilberedt.

Gudstjenesten er ligeså dramatisk som kirkerummet. Den er bibeldrama så det batter. Det er yderst kompliceret at gengive en ortodoks gudstjeneste. Men meget forenklet fremstillet består den af 3 akter. I første akt ser man ikke præsten. Man hører ham kun synge bag ikonostasen. Fraværet skyldes at man blandt andet ønsker at dramatisere de mange år af Kristi liv, hvor man ikke så ham andre gange end som 12-årig i templet. I anden akt fremstilles Kristi komme til jorden med evangeliet. F.eks. fremstillet ved at præsten på et tidspunkt tager evangeliebogen fra alteret og rækker den til diakonen, hvorefter begge går gennem en af de tre porte i billedvæggen ud i kirkens skib. Midt i skibet løfter diakonen bogen op over hovedet og råber: Visdom stå op! Herefter bæres bogen så op på alteret. Tredje akt er et guddommeligt, medrivende bibeldrama over begivenhederne på Golgatha, Kristi opstandelse og genkomsten på den yderste dag.

Det er ved at tage del i en ortodoks gudstjeneste at man stærkest fornemmer at de bibeldramaer som er blevet så populære hos os nu om dage, faktisk er vokset direkte ud af gudstjenesten. Selv om vor egen gudstjeneste også er yderst dramatisk, omend det er

sværere at se, kan man fristes til at tro at bibeldramaernes popularitet i Folkekirken i øjeblikket må skyldes en længsel tilbage efter en mere dramatisk, underholdende og billedrig gudstjeneste, hvor vægten ikke er lagt så meget på prædiken som der er tradition for i lutherdommen. Men på den dramatiske fremstilling af episoder fra biblen.

Rettergangen. Et eksempel på bibeldrama i Folkekirken

I min kirke er vi også revet med af denne bibeldramatiske udvikling, som måske skyldes vor tids meget fjernsynskiggeri. Når man fra TV er vant til meget drama og billedstof og underholdning, vil man også have det i kirken. Hvert år opføres et selvskrivet drama af årets nye konfirmander og af tidligere konfirmander der ønsker at deltage. Kirken har ikke blot sat omkring 15.000-20.000 kr. af til det årlige drama. Men har simpelt hen ansat en komponist og musiker til at skrive melodier til vore dramaer samt tage sig af den musikalske instruering. Samtidig er vi gået i tæt samarbejde med skolen om dramaernes opførsel.

Det betyder at ikke kun præst og organist og gravere og menighedsrådsmedlemmer er involveret i op sætningen. Men også konfirmandernes formningslærere og klasse lærere.

Forrige års drama hed Rettergangen og var ligesom gudstjenesten i den ortodokse kirke en dra-

matisk fremstilling af Kristi liv, død og opstandelse.

Første del

Dramaets første del udspiller sig på gader og stræder i vor landsby og er en dramatisering af Kristi sidste tre år. Publikum mødes ved købmanden, hvor et lille orkester og en flok dansende piger modtager dem med en sang om Kristus. Dette orkester og de dansende piger bliver episodernes refrain. Hvergang et optrin fra Kristi liv er udspillet sætter de sig i bevægelse og fører spillende og syngende publikum frem til næste optrin, der enten foregår ved gadekæret eller på parkeringspladsen eller foran fritidshjemmet etc. Fælles for optrinene er at grænsen mellem Kristi tid og vor tid er ophævet, som den jo også er det under gudstjenesten. Ikke kun er de klassiske hvide lagener blandet med vor tids klædedragter og underlige fremtidsdragter. Men det nytestamentlige sprogbrug og problemstillinger er blandet sammen med vor tids sprogbrug og problemstillinger, som i en god prædiken. I et af optrinene møder Kristus syge, blinde, fattige. I et andet optrin konfronteres han med Johannesevangeliets kvinde der er grebet på fersk gerning i hor. Her gjort til narkoluder. I et tredje optrin er det skattens mønt der spilles. I et fjerde optrin mødet med den rige unge mand. I vor episode siddende i et dollargrin. I det femte optrin, der udspiller sig i byens største valnøddetræ, scenen med

tolderen Zakæus. Det groteske op-tog med Kristus foran, så orkester og dansende piger, dernæst bibelske figurer og tilsidst publikum ender tilsidst ved kirken, hvor Kristus vælter en masse handelsboder. Blandt andet en bod, hvor bibeldramaer forhandles. Herefter arresteres han af Hjemmeværnet og føres ind i kirken.

Anden del

Den er udformet som en rettergang. Baggrunden er evangeliernes beretning om domfældelsen. Men i en meget fri og moderne gengivelse. Den dømte Kristus står bagbundet foran et hvidt lærred. En anklager anklager ham i bedste entertainerstil suppleret af et rock-orkester og et rapkor.

F.eks. anklageren: "Hvad vil han der være", (peger smilende på Kristus) "Herodes, Tiberius vil han også være. At være Gud er åbenbart ikke nok. Han vil tage magten fra de stærke og give den til nullerne – de største skulle ifølge hans perverse tanker være de mindste og de sidste skulle være de første". Rapkor: "Showet er startet, af med kasketten, manden er fra lampetten, sagen er klar, kronen er flettet, manden er en nar, stedet er klart, Gol siger Gol, ga siger ga, tha siger tha siger Golgatha, siger Golgatha, siger Golgatha".

En blind præst forsøger at forsvare Kristus. Men magter det ikke. Anklageren vinder. Kristus henrettes af soldaterne der stimler sammen om ham. Alt sammen fremstillet i et stort show af lyd og lys og

effekter, der bestemt heller ikke er fremmed for den ortodokse gudstjeneste, hvor man også benytter røg og duft (røgelse), lysvirkninger fra røde glasmosaikker, smukke messedragter og andre dramatiske effekter.

Tredje del

Den lutherske kirkes svaghed er at den vil forklare for meget, og ikke lade Guds mysterier forblive mysterier. Kristi opstandelse fra de døde og nadveren udspilles derfor i dramaet Rettergangen som et skyggespil, der kun kan anes. Bag et lærred ser man nogle grædende kvinder og en liggende person der langsomt rejser sig og dernæst giver kvinderne noget at spise og drikke. Mens skyggespillet udvikler sig spiller orkestret en meget smuk melodi og kirkeklokkerne ringer.

Glem pædagogikken

Hvis man vil lave bibeldramaer for at lære børn biblen at kende er det måske udmærket. Det er da sikkert også meget god pædagogik og meget mission i at lave sådanne spil. Men man skal ikke gå i gang med bibeldramaer ud fra disse begrundelser. Det vil ødelægge spillene. Bibeldramaer skal simpelt hen laves fordi der er en drøngod historie at fortælle fra Bibelen. Underlægger man fremstillingen af disse bibeldramaer andre baggrunde, er der stor chance for at dramaet mister sin intensitet og bliver propagandistisk eller kedsommeligt belærende.

Fortællingen om kongesønnens bryllup

Der var engang en konge, som ville holde sin søns bryllup. Hør, Jakob gider du lige sidde stille! Og tag så og læg de dér papirer væk. Som sagt: der var engang en konge, der ville holde sin søns bryllup. Og så sendte han sine tjenere ud med indbydelserne, men dem gad folkene ikke høre på! – Hvad siger du? At de var nogle utaknemmelige skvadderhoveder? Ja, det var de måske, men de var måske vant til at blive bedt i tide og utide, så de havde måske glædet sig til en hjemmeaften! Ja, hvad vil du sige Anne-Sofie? At det ikke var pænt at behandle kongen sådan? Det er rigtigt nok. Måske kunne de ikke lide kongen, eller måske havde de grund til at mene, at han havde noget i baghånden. Det havde han også – hvis jeg så må få lov at fortsætte, tak! – Nåmen, kongen blev ked af det og sendte nogle andre tjenere ud, der skulle sige: nu er det hele parat. Maden står på bordet, flaskerne er trukket op, og stegen er ved at blive skåret ud! – Var det ikke i ordentlig tid, siger du?

Næh, men sådan var det altså. – Og ihvertfald blev folk sure og bankede tjenerne, og der var også nogen, der fik så meget, at de døde af det. – Synes du, det var at overdrive, Jakob? Så skal du bare høre videre. – Så var det kongens tur til at blive vred. Han var ikke vant til, at man behandlede hans tjenere på den måde, så han sendte sine hære ud, slog de indbudte ihjel og brændte deres by ned til grunden.

– Hvad siger du, Anne-Sofie?

At så var han fri for dem? Jamen, det var vel også meningen, og de havde vel selv været ude om det, kan man sige. – Hvad siger du? At det ikke rimer med, at man skal vende den anden kind til og gengælde ondt med godt? Næh, det gør det ikke, men det er sjældent at konger tænker på den slags. – Nåmen, maden stod jo på bordet, og prinsen stod vel og tænkte, hvad der nu skulle blive af hans bryllup. Man kan vel også sige, at feststemningen lissom var gået fløjten. Hvad tror I så han gjorde, kongen? – Nej, han sendte ikke prinsen og prinsessen på charterrejse. Det gjorde man ikke dengang. Næh, han gjorde noget helt andet, skal jeg fortælle jer. Han sendte tjenerne ud igen. – Ja, hvad er der så, Kurt? Kunne han ikke det, fordi de var slået ihjel? Nå, men så havde han vel nogle andre tjenere, ikke! Konger har nok af den slags. Altså: Han sendte nogle andre tjenere ud for at invitere folk. – Hvem det var, når nu hele byen var brændt ned og gæsterne slået ihjel? Ja, det var vel ikke alle, der var slået ihjel. Der var vel nogle, der løb forvildede omkring i de sødte rester af det, der engang havde været deres hjemby. Og det var så dem, der tog imod indbydelserne. – Nå, så du mener, at de ikke godt kunne andet. Det var ren og skær nødhjælp? Det skal jeg ikke kunne sige, men ihvertfald: festsalen blev fyldt til sidste plads. Og der sad de så og ventede på at få noget at spise og drikke. – Ja, hvad er der så! Du

mener, at det var en lynkrig, for ellers kunne det ikke være gået så hurtigt? Hør nu her, det er en historie, et eventyr, ikke? og i eventyr kan alting ske! – Nåmen, dér sidder de så og venter. Men inden de får noget på tallerkenerne – nånej, de havde vel ikke tallerkener dengang, men så: inden de bugnende fade bliver båret ind, så kommer kongen for at hilse på gæsterne. – Nu igen, Anne-Sofie? Jamen, så kom med det! Var det meget, at han turde vise sig for folk efter den behandling, han havde givet dem? Det skal jeg sige dig: konger tør alt. Det er derfor, de er konger.

Og meget kan man sige om den neher konge, men bange af sig var han ihvertfald ikke. – Nåmen, han kommer så ind i festsalen og går omkring, og så får han øje på én, der sidder og trykker sig i et hjørne, som om han helst vil have, at ingen skal få øje på ham. Og det ved man jo, at så tiltrækker man sig netop opmærksomhed. Og sådan går det da også. Kongen stiller lige hen til det bord, hvor han sidder og gemmer sig. "Nå, min fine ven", siger kongen med sin silkestemme. – Hvorfor jeg siger silkestemme? Det er fordi konger aldrig behøver at råbe. Folk må bare spidse ørerne og høre efter den mindste mumlen. Derfor var han aldrig hæs. De var vant til at tyde enhver mumlen fra hans side. Kan jeg fortsætte? Tak! – "Nå, min fine ven", siger han så. "Hvordan er du kommet herind uden festklæder?" – Ja, Kurt. Så du synes, det var et dumt spørgsmål, fordi hele byen lå

i ruiner. Prøv at tænke dig om: hvorfor tror du, kongen sagde sådan? Er der andre, der véd det? Ja, Anne-Sofie! Fordi han havde glemt massakren. Det var jo ikke ham selv, der havde gjort det. Han havde bare givet befalingen? Hvad mener Jakob? Fordi han ville håne manden og ydmyge ham, fordi han og hans kammerater havde været så høje i hatten, dengang de sagde nej til invitationen? Det tror jeg, du har ret i! – Hvad skete der så?

Nej, der var ingen hoffolk, der diskret trak monarken i ærmet og gjorde ham opmærksom på fejltagelsen. Tværtimod, jeg tror de lo! Og manden, ja han gjorde sig endnu mindre end lille. Havde der været et musehul, var han krøbet i det. Det kan være, han tænkte, at de der havde sagt nej dengang, tidligere på dagen havde været nok så kloge. Men ihvertfald: vred blev kongen for anden gang den dag. "Bind hans hænder og fødder og smid ham ud i mørket udenfor. Der skal der være gråd og tænderskæren", sagde han. Og sådan skete det. – Hvorfor der var tænderskæren?

Mener du, at det var, fordi der sad alle de overlevende og sørgede over de døde? Tja...Og hvad mener I så, denne historie handler om? Ja, Jakob? Om Gud? Er du rigtig klog! Hvorfor kan den ikke handle om Gud? Ja, Anne-Sofie? Fordi Gud elsker verden. Rigtigt. Men hvad handler den så om? Hvad siger I? Om en katastrofe? Javist så. Men hvad startede det hele? Kongens invitation, siger Kurt. Var det så

Fortællingen om De hellige Tre Konger

kongen, der var skyld i det hele? Hvad var der sket, hvis de nu havde sagt ja i første omgang? Ja, rigtigt, så var der blevet rigtig fest fra starten.

Så var det slet ikke kommet til nogen massakre. Så jeg spørger altså igen: Hvad startede det hele? Hvem begyndte med at være onde? Gæsterne, ja. Var det så, fordi de var onde. Næh, de var bare tanke-løse og ligeglade. Hvad, behøver man ikke at slå ihjel, bare fordi man er tankeløs og ligeglad? Næh, men det er sådan, det sker rundt om i verden. Hvad siger Jakob? At det ofte er den lille dumhed, der slipper en hel krig løs? Ja da!

Og at mennesker ofte i lutter ligegladhed går glip af det væsentligste. Nåja, det kan I have ret i, at hvis man skal sige det tydeligt, så må man bruge skrappe midler. Hvad siger Kurt?

At det minder om en Steven Spielberg-film. Ja, nu hedder forfatteren Mattæus, og han fortæller, at det var Jesus, der fandt på den historie. Måske fordi han mente, at det kan ikke siges tydeligt nok, at det ikke er lige meget, hvordan vi bruger vores liv. Det kan ende i en katastrofe, hvis ikke....ja, rigtigt, Anne-Sofie, hvis ikke vi er oppe på mærkerne, når chancen er der. Ja, var historien om kongesønnens bryllup. – Ja, men så er det også det sidste spørgsmål, Jakob! Hvad kongesønnen sagde til sådan et bryllup? Det ved jeg ærlig talt ikke, men han blev vel ikke spurgt. Han var jo ikke blevet konge endnu!

Herodes' fortælling 1:

Nu er det sent på natten og alt burde være stille her i paladset. Det er det også, men mine nerver sidder og søvnens gave er nægtet mig i disse tider. Jeg har bedt min slave hente en kande af den bedste vin til at holde mig med selskab. Jeg tror, han snyder mig. Vinen skulle være den bedste, men den smager mig ikke. Nuvel, den kan vel bruges til at skylle uroen ned med! Min hørelse er fintmærkende, overfølsom til det hysteriske. Jeg hører sandet under vagtmandskabets fødder, når de går deres runder. Det skærer mig i ørerne. Jeg hører tummelen og uroen i byen. Jeg kunne selvfølgelig give mine soldater besked om at rykke ud og skabe ro og orden – men til hvad nytte? Der er hverken ro eller orden i mit sind. Hvorfor skulle der da være det i den by, hvis konge jeg er?

Det er nu tredie gang, varslet har vist sig på himlen. Jeg ved, hvad det betyder – så meget har jeg da lyttet til mine astrologer. Jupiter og Saturn smeltet sammen til en eneste stor brændende klode midt i fiskens tegn! Da det skete første gang eksploderede byen i et orgie. Folk festede på gaderne til langt ud på morgenen. Mine soldater måtte opgive at kalde dem til orden, hvis ikke det hele skulle resultere i et blodbad, hvis lige ikke var set siden dengang, jeg greb magten. Det skulle nu ikke have generet mig – men til hvad formål? Folket falder til ro igen. Det gør folket altid! Da det viste sig for anden gang, var det kun præsterne ved

templet, der talte om det. Der blev foranstaltet en særlig ofring – en takkegudstjeneste fik jeg senere at vide, at det var. Det hed sig, at det skulle betyde, at en ny konge skulle fødes. Men det er mig, der er kongen. Og det har jeg ikke tænkt mig at lave om på foreløbig! Var det måske derfor, jeg slog fire af mine sønner ihjel? Er det derfor, jeg har spioner overalt i riget – selv i de mindste landsbyer? Jeg skal nok selv udpege min efterfølger, når den tid kommer. Og det gør den ikke foreløbig!

Melchior's fortælling 1:

Min kære Far! Jeg skriver til dig for at fortælle dig, at alt det, som du har lært mig, omsider har vist sig at være rigtigt. Nat efter nat har jeg og mine fæller jagtaget himmellegemernes bevægelser og omhyggeligt beregnet deres stillinger og nedtegnet dem på lertavler til brug for hoffet. Jeg husker tydeligt, hvordan du lærte mig, at selv om alt på himlen ser så selvfølgelig ud – hvordan alting altid er det samme: de samme bevægelser, de samme stjerner, som indbyrdes skifter stilling og fortæller om menneskers liv på jorden, om krig og sygdomme, der skal komme – at du da altid understregede, at det kunne ske, at noget helt nyt og anderledes viste sig. Far! Du fik ret! Det er nu 14 nætter siden, at vi for første gang så en stor stjerne, som vi aldrig har set før. Den lyste med så klart et lys, som skulle den alene oplyse hele det uendelige verdensrum. En stjernesol kaldte vor me-

ster Baltasar den. Og samtidig var to af stjernerne forsvundet fra firmamentet: Jupiter og Saturn var ikke at se. Jeg ilede ned i vort bibliotek og fandt de gamle lertavler med optegnelser fra tidligere tider. Du ved naturligvis, hvad det betyder. Og nu ved jeg det også: En konge skal fødes. Ikke en almindelig konge – men en verdenshersker, der ligesom den store Aleksander skal erobre verden. Måske han da vil kunne skabe fred!

Herodes' fortælling 2:

Her sidder jeg i mit kammer. Det er nu den anden kande vin – og den er også snart tømt. I gaderne er der uro som sædvanlig. Det er nu tredje gang, den store stjerne viser sig. Jeg har gennemlæst rapporterne fra mine spioner. De véd ikke noget. Der er ingen meldinger om anden uro end den sædvanlige. Måske skulle jeg bare for en ordens skyld give vagten ordre til at arrestere nogen. En enkelt henrettelse eller to vil måske genoprette ordenen.

Melchiors fortælling 2:

Vi besluttede os i det tidlige morgengry, efter at stjernen havde vist sig for tredje gang. Vore observationer viste, at det måtte være sket i Syrien eller i jødernes land. Saturn er den gamle kongestjerne, og Jupiter er jødernes stjerne. Vi – det er vor mester Baltasar og min assistent Kaspar, en ung mand af parthisk herkomst – blev enige om at drage af sted for at være blandt de første til at hylde den nyfødte konge. Med stort besvær fik vi

en af de vise
mand med en
gavet til
Jesus

fremskaffet gaver, der var passende for en konge: en kraftig guldring, som har været i Baltasars slægts eje i generationer, røgelse fra hoffets lager, og kostelig velugtende myrra, som man bruger den ved kongesalvinger. Vi drager af sted i dag. Jeg skriver til dig undervejs, hvis det er muligt. Måske en købmand eller karavanedriver kan tage brevet med.

Herodes' fortælling 3:

Byen svirrer med rygter. Det morsomste af dem går ud på, at jeg er død! Derfor foretog jeg i dag en ridetur rundt i byen for at lade mig se af så mange som muligt. Jeg af lagde også et besøg i templet og bragte et offer til jødernes gud – bare for at se præsterne blive lange i ansigtet. "Vi ønsker vor konge et langt og lykkeligt liv!" smiskede ypperstepræsten til mig, da jeg gik. Jeg smilede igen. Jeg ved nok, hvad han tænkte i sit inderste. Det

tror jeg også, at han vidste, at jeg vidste! For da jeg rettede mig mod ham og stirrede ham ind i øjnene og holdt hans blik fast, kunne jeg se, at han blegnede og begyndte at svede. Hvad tror folk? Tror de, at jeg giver magten fra mig på grund af en stjerne? Sådan bar den store Herodes sig aldrig ad. Så var jeg ikke blevet den store! Jeg holder mange år endnu. Mit hår er endnu ikke gråt. Jeg kæmper så godt som nogen soldat, og den mand findes ikke, der kan drikke mig under bordet.

Melchiors fortælling 3:

Vi fulgtes med en karavane af salt-handlere til Jerusalem. De havde også hørt om stjernen, selv om ikke mange havde set den selv. Købmænd går tidligt i seng og sover tungt! Alligevel svirrede rygterne om aftenen ved bålet. Nogle havde hørt, at Herodes var død. Andre mente, at et oprør var brudt

ud. Men da vi kom til Jerusalem, lignede den andre store byer. Der var mange mennesker i gaderne, selv om det var sent på natten. Men ingen talte om stjernen – ikke til os ihvertfald. Næste dag fik vi fortræde for Herodes. Man kan næsten lugte ondskaben, når man betræder hans palads. Det er som om den hænger i murene og følger en som en skygge, når man vandrer i de store sale. Vagterne trådte ærbødigt tilbage og lod os gå frem på det store marmorgulv. "Nå, så I kommer på grund af den dér stjerne?" sagde Herodes nærmest henkastet. "Ja, den har vi også set her! Og hvad tror så lærde folk, at den kan betyde?" fortsatte han. Min mave snørede sig sammen, så jeg troede, at jeg skulle kaste op midt på gulvet. Men heldigvis svarede Baltasar for os alle tre: "Store Konge, vi er kommet for tilbøde den nyfødte prins, thi vi har set hans stjerne stige op og er kommet for at hyld ham!". "Jamen, det vil jeg da også gerne!" svarede Herodes med bidende ironi – "men så må I finde ham til mig, for her er han ikke!"

Herodes' fortælling 5:

Vanviddet breder sig. Idag troppe der nogle sindsforvirrede stjernetydere op. Jeg ved ikke, hvilken religion, de tilhører – de kom ihvertfald langvejsfra. Overtroiske var de også. Men jeg fandt det bedst at snakke dem efter munden, selv om jeg ikke kunne skjule min foragt for dem. De fik fremstammet deres budskab om en nyfødt prins. Dem har vi ingen af her, sva-

rede jeg – men vis mig ham, så vil jeg da gerne deltage i jubelen! Nå, jeg fik fat i mine egne astrologer. Nu gælder det, råbte jeg til dem: Hvor er der født en konge? Jeg vil vide det – ellers kan I se frem til hurtig ekspedition. Ud med sproget, hvis I vil bevare livet! – Jeg skal love for, at de fik tungen på gled. Det var ikke meget, jeg begreb af deres lærde tågesnak, men så meget fattede jeg: Betlehem, sagde de – en lille flække, fire huse og en kro. Men det er rigtigt nok: det var dér, den store David fødtes – så alt i alt var det ikke så dårligt fundet på, når de nu skulle sige noget! Herregud: I Betlehem! Og så en konge! Det er omtrent så sandsynligt, som at templets gud, der heldigvis holder sig i ro, skulle stige ned fra sin himmel. Jeg åndede lettet op! Det er bare det sædvanlige religiøse vanvid, der med mellemrum griber dette forvirrede folk. Nå, jeg sendte stjernetyderne af sted med besked om at kigge indenfor på hjemvejen, hvis de fandt noget af interesse. Det gør de ikke! Men for en sikkerheds skyld gav jeg kaptajnen for min livvagt besked om at sørge for, at et par pålidelige mænd diskret følger dem – ikke for noget, bare for en sikkerheds skyld. For første gang sov jeg natten igennem uden uro. Jeg tror det driver over, dette vanvid.

Melchiors fortælling 4:

Det var umuligt at se på Herodes, hvad han tænkte. Jeg tror nok, han havde os til bedste. Men helt sikker kan man ikke være. Og ihvertfald kom han med en nyttig oplysning

til os. Han sagde, at hans stjernetydere havde sagt Betlehem til os – en lille by syd for Jerusalem. Desværre fik vi ikke lejlighed til selv at møde hans stjernetydere. Baltasar var opsat på at tage hjem igen, inden vi blev helt til grin, men Kaspar og jeg mente, at når vi nu var så tæt på, kunne vi ligeså godt tage chancen. Vi sagde nej til en eskorte fra Herodes. Men jeg tror ikke, han tog et nej for et nej, for mens jeg sidder og skriver dette til dig ved bålet, synes jeg, jeg hørte hestevrinsk – så måske er der nogen, der følger efter os.

Vi blev vækket om natten af et voldsomt lysskær. Vi stirrede mod himlen, men der var intet at se dér. Vi blev så i tvivl om, hvorvidt der overhovedet havde været noget, måske havde vi bare drømt. Men vi blev enige om at bryde op med det samme. Ud på morgenen i den grå time inden gry kom vi til byen, som ganske rigtigt bestod af nogle få huse. Vi stirrede rådvilde på hinanden. Havde vi taget fejl? Der var kun lys et eneste sted. Det var en stald. Der stod vi i den kolde morgen og holdt vore kameler an. Vi kunne ligeså godt gå derhen. Og det gjorde vi så.

Herodes' fortælling 5:

Rapport til kongen fra Jonatan, kaptajn for livvagten: Herre konge, på jeres bud fulgte jeg med fire mand efter de fremmede. Vi holdt os hele vejen ude af syne, og da vi fornemmede, at de slog lejr for natten, gjorde vi det også. Men midt på natten blev vi vækket af et uhyre lysskær, som oplyste hele himlen,

uden at vi kunne se, hvorfra det kom. Kort efter – da lyset igen var forsvundet – fornemmede vi, at karavanen fortsatte, selv om det endnu ikke var lyst. Vi satte efter dem og så, at de gik ind i et hus i Betlehem. Jeg kan berolige Deres Majestæt: der var ingen prins eller nyfødt konge. Det viste sig at være en omvandrende håndværkssvend og hans kvinde, der lige havde født. Barnet var godtnok en dreng, men som sagt: der var ikke skyggen af konge ved ham. Og så vidt oplyst har familien aldrig haft forbindelser til de kredse, der er involveret i oprør og lydighedsnægtelse.

Melchiors fortælling 5:

Skuffelsen stod malet i vore ansigter, da vi forsigtigt bankede på døren og trådte indenfor. Det var den rene fattigdom, der slog os imøde. Et hus – eller som sagt en stald, hvor en fattig kvinde havde født. Hendes mand viste sig at være en fattig håndværker. Og så blev vi alligevel usikre. Der var noget ved det barn, som var anderledes. Det lignede alle andre nyfødte drengebørn – havde det ikke været for øjnene. At se de øjne var som at stirre lige ind i himlen. Jeg skriver "ind i himlen" – ikke "op i himlen". Ordene "herlighed" og "fred" er vel dem, der kommer nærmest. Jeg så, at Baltasar faldt på knæ. Det gjorde Kaspar også. Og så fulgte jeg. Der blev intet sagt – ikke med ord ihvertfald. Men vi vidste pludselig, at vores rejse ikke havde været forgæves. Jeg husker knap, hvordan vi bar os ad. Jeg husker kun kvin-

dens på én gang stolte og beskedne smil. Og så stod vi udenfor igen i den tidlige morgen. Vi behøvede ikke at sige noget til hinanden. Vi vidste, at detteher måtte Herodes aldrig få at vide. En konge, en prins – ja, måske endog noget meget større. Men hvad er større? En gud? Vi følte, at det barn betød håb for alle dem, som har mistet det på grund af folk som Herodes.

Herodes' fortælling 6:

Jeg sad med min vagtkaptajns rapport i hånden. Min slave kom men endnu en kande vin. Det måtte skylles ned. Hvor dum og ubegavet kan man være? Ingen grund til uro! Ingen konge, og ingen prins! Det véd man aldrig. Bedst at sikre sig. Jeg har tænkt mig at holde mange år endnu. Endnu før middag havde jeg sendt et vagthold af sted med besked om at dræbe alle drenge under to år i Betlehem og nærmeste omegn. Kan jeg dræbe mine egne sønner, når de i utide pønser på oprør, kan jeg også slå godtfolks børn ihjel. Jeg vil gøre rent omkring mig!

Melchiors fortælling 6:

Vi drog stille hjem. Vi rejste om natten og holdt lav profil om dagen, men jeg tror ikke, der var nogen, der fulgte efter os.

Nu er det flere dage siden, vi kom hjem. Den store stjerne har ikke vist sig igen. Måske var det hele en drøm. Men så var det en smuk drøm. Måske vil du spørge, hvad den drøm da går ud på? Det skal jeg sige dig: en verden, hvor det ikke

er magten og brutaliteten, der hersker – men mildheden. Det var det, jeg så den morgen i Betlehem.

Herodes' fortælling 7:

Forgæves! Det hele har været forgæves! Blodbadet gennemført. Ikke et eneste barn overlevede – men rygtet fortalte, at to mennesker med et barn havde forladt byen tidligt om morgenen. Selv om mine vagter ledte blandt alle rejsende, fandt de ingen, der svarede til beskrivelsen. Nu er jeg alene med frygten. Jeg kan dræbe og slå ihjel. Og det har jeg altid gjort. Jeg har gjort rent omkring mig – selv om det har været et farligt svineri med alt det blod. Men døde har aldrig bekymret mig. Det gør kun de levende. Og det barn overlevede. Det barn frygter jeg over alt andet, for jeg fornemmer nu, at den stjerne betød, at min magt svinder. Den store Herodes besejret af et barn – bare fordi jeg er omgivet af idioter og paphoveder! Min magt truet, mit kongedømme besejret af et barn! Blot fordi de lod barnet leve!

Bibelbrug

Interview med generalsekretær i Det danske Bibelselskab, Morten Aagaard

Hvad forstår du ved bibelbrug?

Bibelbrug er vel som ordet siger, den måde, vi forholder os til bibelen på, og den måde, som vi anvender bibelen på. Når vi taler om bibelbrug, så forstår jeg det sådan, at det er den måde, vi hver især anvender og bruger bibelen på enten i vores daglige liv eller i vores ugentlige liv eller i vores årlige liv, alt efter hvor tæt vi egentlig er knyttet til bibelen. Og da er det klart, at der er mange forskellige former på bibelbrug. Der er vel lige så mange forskellige former for bibelbrug, som der er mennesker.

Jeg tror, at for de fleste mennesker i dag, er deres forhold til bibelen og brug af bibelske tekster knyttet meget tæt til gudstjenester. De fleste mennesker får deres bibelord og bibelviden ind gennem gudstjenestens liturgiske brug af bibeltekster. Der er ikke mange – ikke mindst i de yngre generationer, som er daglige bibellæsere. Det vil være en anden form for bibelbrug, som vi i bibelselskabet prøver at stimulere ved at udgive bibellæseplaner og hjælp til bibellæsning. Men det er et område, hvor det er uhyre svært at få folk til virkelig at læse dagligt i bibelen og bruge bibelen som en berigelsesbog, som hver dag kan give en inspiration og livsmod og glæde og indsigt til at bruge og forstå, hvad det er for en tilværelse, vi lever i. Altså den daglige også meditative bibelbrug, som er kendt og har været brugt meget mere end i dag. Endnu en måde, hvorved folk får viden om bibelen, er igennem kul-

turel sammenhæng, gennem skønlitterære bøger, gennem tegneserier, gennem film, gennem radio, hvor dele af bibelens budskab kommer til syne i en mere eller mindre skjult grad i litterære sammenhænge, hvor skjulte bibelciter er til stede, i samtaler, hvor vi refererer til næstekærlighed eller andre ting.

Bibelen er anonymt til stede i stort set det meste af dansk kultur, i retssystem, i politik i det hele taget, og i måden, vi forholder os til hinanden på. Men det er klart, at bibelen er kun skjult til stede, fordi den er blevet brugt. Den er blevet anvendt, den er blevet taget med af mennesker, som bevidst har brugt bibelen. Det er ligesom med en bus, at så længe der er en, der trykker på speederen og bestemmer retningen, så kører hele bussen i den retning, men hvis chaufføren holder op med at trykke på speederen og hopper af, ja, men så fortsætter bussen et stykke videre derud ad. Så den anonyme bibelbrug fortsætter et stykke tid derud ad, men vil jo til sidst gå i stå, hvis ikke vi får bibellæsningen på plads igen, sådan at mennesker igen kan lære de bibelske historier og den bibelske virkelighed at kende.

Er der en sammenhæng mellem bibelsyn og bibelbrug?

Ja, det er der selvfølgelig. Der er altid sammenhæng mellem det syn, vi har på bibelen, og den anvendelse af bibelen, som vi har. Dermed er det jo ikke sagt, at vi så kan sige noget dybere. Det er i

hvert fald svært at sige noget dybere om, hvilket bibelsyn der så fører til hvilken bibelbrug, Altså den der gamle holdning, hvor vi ligesom skelnede mellem fundamentalister på den ene side og historisk-kritiske på den anden side. Det er på mange måder en antikveret problemstilling, som vi allesammen, tror jeg, i dag er ved at komme på den anden side af. Begge dele hører med til virkeligheden. Der hører en forståelse af, at bibelen på den ene side er Guds inspiration til mennesker, og derved er noget specielt, samtidig med at bibelen selvfølgelig også er et historisk skrift, som man også må forholde sig historisk til. Jeg tror ikke, at man kan sige præcist, om man er præget af den ene eller den anden retning, som fører til et bestemt bibelbrug. Der vil være massevis af mennesker, som også forholder sig historisk-kritisk til bibelen, som har et meget personligt og levende og aktivt forhold til bibelen, hvor troen spiller en helt afgørende rolle. På samme måde vil man finde massevis af mennesker, som egentlig har et inspireret eller fundamentalistisk bibelsyn, for hvem bibelen alligevel ikke bliver omsat i nogen livspraksis. Et eller andet sted er spørgsmålet jo, hvilken betydning har bibelen og bibelbrug og bibelsyn for min egen praksis, den måde, jeg lever mit liv på? Jeg tror, at alle bibelsyn hører hjemme i et kristent liv. Altså vi kan allesammen beriges af forskellige tilgange til bibelen. Det afgørende for mig har altid været, at bibelen

først for alvor lukker sig op i den gudstjenestefejrende menigheds sammenhæng. Det er altså troen, der for alvor lukker bibelen op. Begreber som opstandelse, evigt liv, og soning kan være meget spændende både for et fundamentalistisk og for et historisk kritisk synspunkt, men det er først i den gudstjenestefejrende menigheds sammenhæng, at de for alvor får mening. Så der begynder vi. Grundtvig sagde: "Det begyndte med trosbekendelsen", og det mener jeg er helt rigtigt.

Det er troen, der tager det afgørende første trin. Bibelsk syn og bibelsk anvendelse er forskellige metoder, der på hver deres måde kan bidrage og berige. Den tro, som er den afgørende forudsætning for, at bibelen lukker sig op. Det betyder ikke, at man ikke kan have fornøjelse af at læse bibelen som et rent litterært værk eller som historisk eller så meget andet, men den dybe sammenhæng, den kommer først, når troen er den, den åbner op.

Hvad vil Bibelselskabet specielt gøre for børne- og ungdomsarbejdet? Eller spurgt på anden måde: Har man i Bibelselskabet planer om et udbygget samarbejde med det kirkelige børne- og ungdomsarbejde?

Jeg tror, det er vigtigt at slå fast, at børn og unge er på mange måder en hovedprioritet for Bibelselskabet i de kommende år. Men det er vigtigt at slå fast, at det ikke er Bibelselskabets opgave selv at lave

et stort børne- og ungdomsarbejde, men at slutte op bagved og støtte de allerede eksisterende børne- og ungdomsaktiviteter, der er i gang. Jeg håber og tror, at Bibelselskabet kan få et godt og tæt samarbejde med de kristlige ungdomsorganisationer og hjælpe med der, hvor vi har ekspertise. Og det er selvfølgelig præcist i bibelbrug og bibellæsning. Det betyder ikke, at vi ikke også helt selvstændigt skal lave nogle aktiviteter. Og her tænker jeg ikke mindst på alle de børn og unge, som end ikke de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer når. Jeg ser det selv, som en meget vigtig opgave at prøve at være så utraditionelle, så vi kan nå ud til børn og unge, som vi normalt overhovedet ikke er i kontakt med. Det kræver nogle helt nye veje, og det er en vanskelig opgave, men jeg er sikker på, det er en af de opgaver, som Bibelselskabet vil prøve at nærme sig i de kommende år. Hvordan får vi fat i hele den store gruppe af børn og unge, som aldrig nogensinde har hørt om bibelen, som aldrig nogensinde har fået et forhold til kirken, som ikke kommer i de kristlige børne- og ungdomsorganisationer?

Er det sådan, at den nye oversættelse af bibelen også giver nogle nye pædagogiske muligheder?

Altså den nye oversættelse giver i hvert fald for mig at se 2 vigtige nye pædagogiske muligheder. For det første at vi nu har fået en bibel i et sprog, som flere i hvert fald kan forstå. Det er jo ikke ble-

vet en nem bog at læse i stadigvæk, men den nye oversættelse har i hvert fald givet os en bibel, som er nemmere rent sprogligt at forholde sig til og sat op i hvert fald for de fleste udgavers vedkommende, så man kan se, hvornår der er tale om prosa, og hvornår der er tale om poesi. Det giver os nogle pædagogiske læsemuligheder, som vi ikke har haft før. Men den vigtigste pædagogiske mulighed, tror jeg, ligger i den opmærksomhed, der er blevet skabt omkring den nye oversættelse. Der er jo ikke mange herhjemme, selv mennesker, som normalt intet forhold har til bibelen og kirke, som ikke er opmærksom på, at der faktisk er kommet en ny Bibel. Og fantastisk mange mennesker har faktisk købt en ny bibel. Der er jo solgt godt 500.000 nye bibler, og det betyder jo, at den nye bibel står i mange, mange danske hjem, også hjem, som normalt ikke læser bibelen. Og det har været en gavebog, som mange har foræret hinanden. Det betyder så også, at når man køber en ny bog, så har man dog trods alt en vis interesse i at få læst den.

Det gælder om at ride med på den bølge af interesse, der er der lige nu.

Nyt fra

FOLKEKIRKENS PÆDAGOGISKE INSTITUT

Den 1. august 1993 trådte kirkeministeriets bekendtgørelse om det pædagogiske institut i kraft.

Ud fra det overordnede formål for instituttet: "at styrke den pædagogiske virksomhed på folkekirkeligt grundlag" fastsættes et bredt og stort opgavefelt med forskning, udviklingsarbejde, rådgivning, uddannelse af både ansatte og frivillige i folkekirken. Endvidere skal instituttet være koordineringsorgan for de stiftsmaterialesamlinger, der allerede er der – eller er på vej i flere stifter.

Udviklingsarbejder

1. Håndbog om børneprædikener.

Fra Præstehøjskolen har Pædagogisk Institut overtaget et udviklingsarbejde med at skrive en håndbog med børnegudstjeneste/prædikenvejledninger til hele 1. tekstrække.

Håndbogen (der bliver på over 400 sider) forventes at blive udgivet efteråret 1994.

2. Biblen i brug- og livsoplysning.

Sidst på året starter forberedelserne til et bibeldidaktisk udviklingsarbejde: "Biblen-i-brug og livsoplysning".

Bibelen er vores kirkelige fundament: den er kirkens og kulturens grundbog, hvor vi finder vore kirkelige og kulturelle rødder. Derfor skal den genopdages.

Kun en levende folkelig bibelbrug er værn mod vilkårlige bibelfortolkninger. Projektet vil indkredse og formidle, hvordan man opmuntrer til kreativ, folkelig bibelbrug.

3. Kristendomsformidling i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer.

Forberedelserne er allerede i gang til et pædagogisk udviklingsarbejde, der fokuserer på, hvor den frivillige foreningsleder kan få den bedst mulige støtte til hendes (!) forkyndelse for børn eller unge.

Erfaringer fra nyere uddannelsesforskning tyder på, at en sådan støtte fås bedst ved en lokal og praksisorienteret lederuddannelse.

Udviklingsarbejdet iværksættes i tæt samarbejde med de frie, kirkelige børne- og ungdomsorganisationer.

4. Indledende konfirmationsforberedelse.

Forventeligt bliver den nuværende forsøgsordning med indledende konfirmationsforberedelse en permanent ordning. På Folkekirken Pædagogiske Institut vil vi i løbet af de næste par år styrke dette arbejde ved udgivelse af en række idéhefter.

Kurser

Af interesse for dette blads læsere kan nævnes 3 ugekurser, vi afholder i 1994:

Den kristne elementærundervisning i vor tid

Den 11.-16. april 1994 i Løgumkloster.

Det mest centrale spørgsmål, når man skal formidle kristendom, er spørgsmålet: hvad er det elementære? That's the question! Medvirkende bl.a. amanuensis Sverre Dag Mogstad fra Oslo.

Klovnens teologi og praktik

Den 31. juli-6. august på Haslev Uddannede Højskole.

Refleksion over klovnens teologi og praktisk arbejde med sminkning, kostume, sketcher og klovnegudstjenester.

Medvirkende er bl.a. stiftskonsulent og clown Joan Donkin og pastor, clown Margareta Linder fra Sverige.

Er en kristen dannelse mulig?

Den 26. september – 1. oktober 1994 i Løgumkloster.

Kurset vil belyse forholdet mellem pædagogik og etik, herunder menneskesynet. Dannelsesbegrebet er her

måske anvendeligt, men dets indhold må nyformuleres.

Medvirkende er bl.a. professor Ivar Asheim.

Publikationer:

Instituttet har udgivet følgende rapporter:

"Opfølgende konfirmandarbejde"

Rapport fra konference på Folkekirken Pædagogiske Institut 24.-27. maj 1993. 34 sider. (35 kr. incl. porto).

Værkstedspapir: Forsøgsordning med konfirmationsforberedelse på week-ends og en ugelejr. Praksisbeskrivelse fra Kildebrønde sogn.

(kr. 20,- incl. porto).

Kristendomsformidling i de frie, kirkelige børne- og ungdomsorganisationer.

Rapport fra konference på Folkekirken Pædagogiske Institut 8.-10. oktober 1993.

(udkommer medio november 1993).

Rapporter og nærmere oplysninger om kurserne kan rekvireres fra Folkekirken Pædagogiske Institut FAX 7474 5013 eller telefon 7474 3213.

Instituttets fysiske rammer

Endelig skal nævnes at instituttet for tiden arbejder i midlertidige rammer i "Porthuset" i Slotsgade i Løgumkloster. Vor bestyrelse har derfor ansat en arkitekt til en nærmere analyse af behov og muligheder for mere permanente rammer, hvor der er langt bedre plads til den religions-pædagogiske studiesamling og hvor vi også får et undervisningslokale.

materialer

Bøger og

Religionspædagogik i Danmark

En håndbog redigeret af
Jens Kristian Krarup,
Nina Tange Kristensen, Bir-
gitte Larsen og Viggo Ernst
Thomsen
120 sider, kr. 150,00
Materialecentralen

"Vorherre har mange butikker". Således karakteriserer Nina Tange Kristensen i bogens sidste artikel mangfoldigheden af kristendomsopfattelser i Danmark, og dén bemærkning kunne med rette have været anvendt som undertitel på håndbogen om religionspædagogik i Danmark.

Der er tale om den første samlede beskrivelse af den religionspædagogiske praksis og tænkning i såvel skole- som kirkeregi i Danmark. Bogen består af mindre artikler skrevet af forskellige forfattere, og der fokuseres først og fremmest på de almene religionspædagogiske formidling i skole (folkeskole, frie skoler, gymnasium og HF) i folkeskole, i frie kirkelige organisationer, kirkelig voksenundervisning og anden folkelig oplysningsvirksomhed (højskoler m.v.). Dernæst rettes opmærksomheden mod udviklingen af religionspædagogiske formidlere samt mod det religionspædagogiske udviklings- og forskningsarbejde, og efter tre mindre afsnit in-

deholdende beskrivelser af religionspædagogiske tiltag, der åbenbart ikke regnes for hørende til den "almene" religionspædagogiske formidling (religionspædagogik i andre kirkesamfund, særlige forsøgsarbejder som f.eks. KONFIRMAND 2000 og undervisning uden skemaagt kristendomsformidling i f.eks. menighedsbørnehaver) følger Nina Tange Kristensens afsluttende artikel.

Ud af den imponerende mangfoldighed er der grund til at fremhæve nogle detaljer. Det var vel på forhånd forventeligt, at det ville være skolerne, der ville være i stand til at gøre rede for mere end blot den anvendte metode; her finder man også overvejelser over indhold og sågar mål og berettigelse for den praksis, der finder sted. Disse overvejelser ligger vel udtalte bag mange af de øvrige artikler også, men hvorfor er det stort kun Henning Fogde, der (i sit afsnit om folkeskolen) fremhæver det som et problem, at eleverne i skolen ofte fælder en hård dom over kristendomsundervisningen, og at de i øvrigt er overfladiske og utilbøjelige til at beskæftige sig med eksistensproblemer? Og hvorfor er det kun inden for Danmarks Lærerhøjskole, man ser behov for pædagogisk udviklingsarbejde omkring "det evige aktuelle motivationsproblem"? Kommer alle andre for let om ved den sag ved bare at henhold sig til, at de umotiverede kan holde sig væk, – "her er det nemlig frivilligt!"?

Spændende er også for- søgene på at få hold på begrebet undervisning. Leif Kallesen gør meget ud af

at fremhæve betegnelsen konfirmationsforberedelse på bekostning af den også anvendte betegnelse "konfirmandundervisning", fordi han ønsker at distancere sig til skolen. "Lektietrætte børn er ikke mindre kristne end boglige børn! I kirken handler det om fortrolighed." (Citat fra hans i øvrigt inspirerende artikel om konfirmationsforberedelse).

Få sider senere citerer Kristen Skriver Frandsen i artiklen om kirkelig voksenundervisning nogle vers fra Efeserbrevet 4 som argument for, at undervisning ikke blot er forberedelse til gudstjeneste, men i sig selv "fuldgyldig kristen formidling". De to synspunkter viser sig længere omme i bogen på glimrende måde at kunne gå op i en højere enhed, jvf. Henning Nørhøjs artikel om pastoralseminarierne.

Da de enkelte forfattere efter al sandsynlighed ikke har aftalt slagets gang på forhånd, skyldes det en vellykket redigering, at den slags linjer kan trækkes. Man har tilsyneladende konsekvent i hvert af bogens underafsnit anbragt det vægtigste og mest perspektivrige indlæg forrest, således at de kortere indlæg bedre kommer til deres ret som også en farve på paletten, og således at det, som de korte indlæg evt. lader være udtalt, ofte findes udtalt i afsnittets første artikel.

Paletten afrundes til sidst engageret og engagerende af Nina Tange Kristensens perspektivering: Religionspædagogiske udfordringer i 1990'erne.

En anbefalelsesværdig håndbog.

Benthe Kleon Jeppesen

Henning Nørhøj:

NYE BØGER FRA ANIS

Cecilie Rubow:

AT SIGE ORDENTLIGT FARVEL – om begravelser i Danmark.

112 s. kr. 125,-

De seneste årtier er en række tabuer hævet. Der er forlængst blevet åbnet om seksualitet. Men hvad med døden? Døden er skrives der meget om, tales der meget om. Men vel at mærke ud fra den forudsætning, at døden også er omgærdet med fordomme og tabu.

Døden, siges det, er et fortrængt emne. Det er der mange grunde til. Først og fremmest har den teologiske tænkning ikke beskæftiget sig med emnet i flere årtier.

Cecilie Rubows bog er en etnografisk undersøgelse af vores praksis i forbindelse med døden. Forfatteren har været på feltarbejde rundt omkring i landet. Vi får uddrag af hendes samtaler med præster og pårørende – samt et levende indblik i hvordan den danske folkekirkes begravelsesritual forløber.

Det interessante er imidlertid, at Cecilie Rubow virkelige sætter lup på, hvordan begravelsesritualet opfattes af de pårørende. Begravelsen er at "sige ordentligt farvel". derfor bruges folkekirkes begravelsesritual – derfor har dette ritual en dyb betydning, fordi det er det "farvel", som døden ikke levner de efterlevende. Begravelsesritualet giver sprog til det, som ellers ikke lader sig sige.

Cecilie Rubows undersøgelse er god og

lettilgængelig læsning, som gør det klart, hvorfor det er så afgørende, at vi har ritualer, der kan tolke følelser, adskillelse og krise.

SOLA SCRIPTURA.

Teologisk litterære læsninger i Gammel og Ny Testamente.

Red. af Kirsten M. Andersen, Else Hviid, Hans J. Lundager Jensen.

160 s. kr. 175,-

Der er opbrud i den bibelske fortolkning (eksege-se). I mange årtier har vi været sikker på, at den historisk-kritiske metode var det eneste saglige. Man skulle undersøge den historiske, kulturelle og religionshistoriske baggrund for teksten. Den skulle sættes ind i en kontekst. Sådan er mange generationer af teologer blevet skolet på universitetet. Og det var godt nok, for vi fik nogle redskaber at arbejde med, når der skulle undervises og prædiktes. Men vi lærte ikke at fortælle. For det kræver nemlig at vi læser de bibelske tekster som litteratur, som fortællinger.

"Fortælleteologien" eller den narrative teologi, som det hedder, kom frem allerede i 1970'erne og udfyldte den savnede dimension i bibellæsningen.

Nærværende bog indeholder en række læsninger, der giver gode eksempler på den litterære læsning, hvor fortællingerne får lov til at leve netop som fortællinger – og hvor disse samtidig bliver sat ind i den historiske sammenhæng.

Vi kommer rundt i mange hjørner af den bibelske litteratur. Fra 1. og

2. Mosebog til Ruths bog, Jeremias, Salmerne, Markus og Apostlenes Gerninger. Alt i alt gives der ny inspiration til undervisning og prædiken.

Ulrich Vogel:

BANKEDE PÅ VED PARADIS –

N.F.S. Grundtvigs kriseoplevelser.

144 s. kr. 160,-

Som bekendt har Grundtvig-forskningen "indlagt" den gamle flere gange til en analyse af de kriseoplevelser, der vitterligt var af afgørende betydning for hans digtning og folkelige virke. Man har koncentreret sig omkring en række magiske årstal for at finde den "virkelige" Grundtvig. Hvad var mest afgørende: hans romantiske vækkelse i 1806, omvendelsen til fundamentalisme og konservativ lutherdom i 1810, den "mageløse opdagelse" i 1820'erne, skoletankerne fra begyndelsen af 1830'erne mv.?

Vogel koncentrerer sig om de 4 psykiske kriser, som Grundtvig havde i henholdsvis 1810/11, 1844, 1853 og 1867, idet han ser Grundtvigs barn-domserfaringer, som en afgørende faktor i kriserne.

Imidlertid løses barn-dommens traumatiske erfaringer, idet Grundtvig levede i en stadig spænding mellem tryghed og truethed, alene og langt fra hjemmet, gennem hans digtning og oplevelse af det sakramentale. I sin digtning og gennem og i gudstjenesten som den opstandne Kristus nærvær i sin menighed, oplever Grundtvig den sammen-smeltning med Gud, som er forløsningen.

Ulrich Vogel tolker net-op en række salmer og digte (bl.a. Nyaarsmorgen) under denne synsvinkel. Bogen er et forfriskende bidrag til Grundtvigforskningen.

Torben Bramming:

TIDEHVERVS HISTORIE

136 s. kr. 156,-

Forfatteren skriver i sit forord til denne samlede fremstilling af Tidehvervs 67-årige historie: "Tidehvervs kirkelige og kulturelle betydning? Få præster, lægfolk og kulturpersonligheder sværger til det; ingen kirkelige retninger og ingen kulturdebat er upåvirket af det. Det var og er et kirkeligt og kulturelt notabene".

Ikke desto mindre har denne bevægelse, som snarer må karakteriseres om et arbejdsfællesskab omkring et blad og et årligt sommermøde, haft indflydelse på dansk kirkeliv. Tidehvervs serier af opgør har imidlertid også været hæmmende for et kirkeligt engagement i sociale, politiske og kulturelle spørgsmål. Samtidig har Tidehverv selvfølgelig været den havkat, der holdt liv i den kirkelige debat.

Bogen er underholdende læsning med mange muntre portrætter

og eksempler på den "krudtrøg", der stod om Tidehverv.

DU SOM GÅR UD FRA DEN LEVENDE GUD.

Bibelteologiske og teologihistoriske overvejelser over helligånden.

216 s. 185,-

Bogen består af en række artikler, der dels redegør for, hvordan man har tænkt om Helligånden i Ny Testamente, i kirkens historie og herhjemme. Dels drejer artiklerne sig om, hvordan en teologi om Helligånden har konsekvenser for kirkens forståelse af sig selv i forhold til anderledes troende, de fremmede religioner, etniske konflikter mv. Baggrunden for artiklerne er for de flestes vedkommende Kirkernes Verdensråds møde i Canbarra i 1991, som netop som tema havde "Kom Helligånd – forny hele skabningen".

Johannes Nissen lægger for med en grundig redegørelse for opfattelsen af Helligånden i Ny Testamente: "Helligånden sprænger grænser og sætter skel", der samtidig er en redegørelse for mødet i Canbarra. Theodor Jørgensen bringer os tilbage til det hjemlige med en artikel om Grundtvigs Helligåndsteologi, hvor vi får en fin redegørelse for Grundtvigs opfattelse af forholdet mellem det kristelige og det folkelige. Et uopslideligt tema! Blandt mange gode bidrag til denne studiebog, skal endelige nævnes Lars Thunbergs artikel om Helligånden i oldkirken. Iøvrigt er bogen også er hyldet til Lars Thunberg for hans mangeårige virke indenfor den økumeniske teologi.

Lisbeth Smedegaard

Andersen:

ECCE HOMO

Kristusfremstillinger
i kunsten.

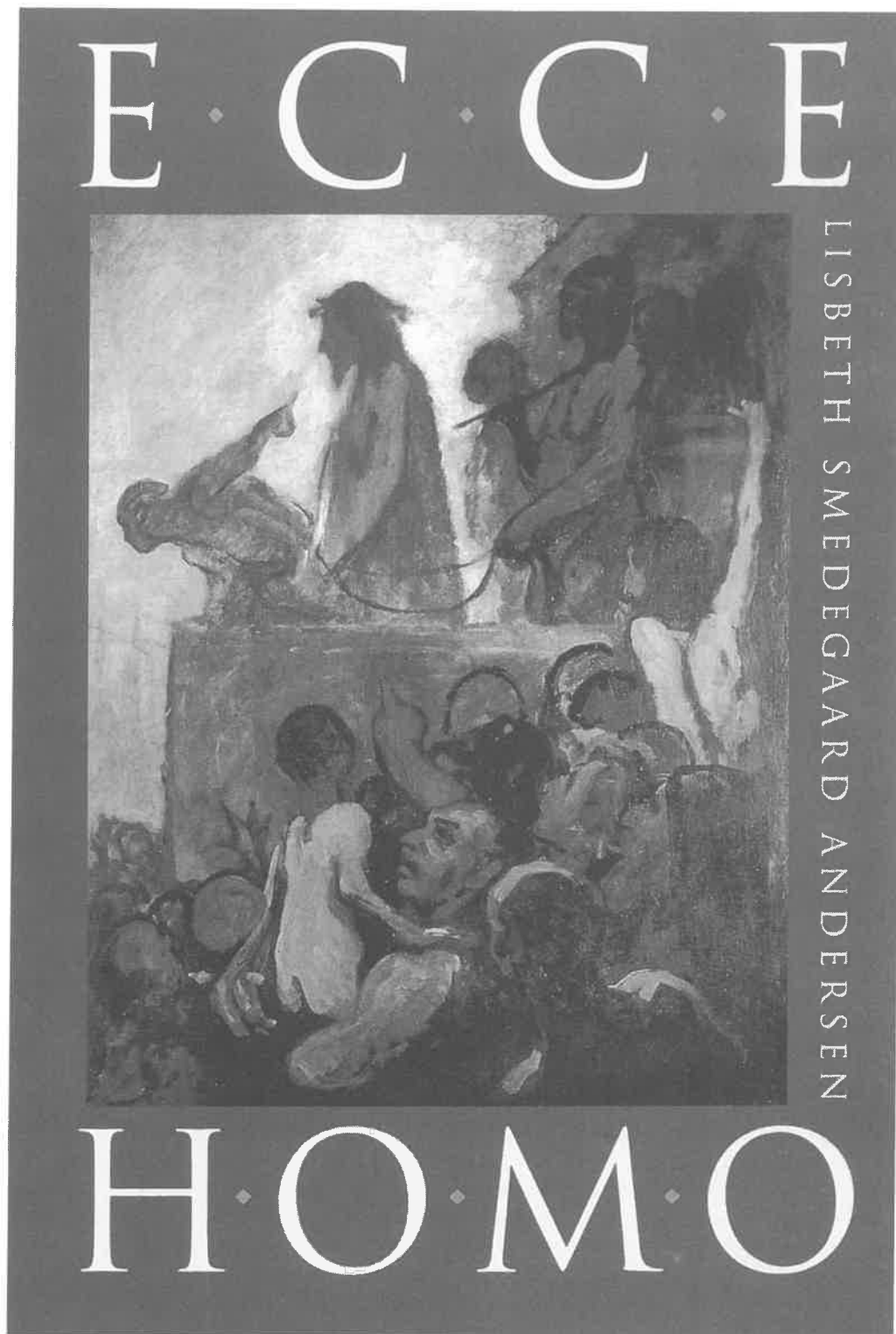
281 s.

Sognepræst Lisbeth Smedegaard Andersen er kendt som en fin kender af kunst – ikke mindst den kunst, der tjener et forkyndende formål. I 1990 udsendte ANIS hendes bog om Rembrandt. Og nu følger så en stor og smuk bog om kristusfremstillinger i kunsten. I bogen om Rembrandt var der ikke blot tale om en fremstilling af en kunstner og hans epoke, men nok så meget en vandring ind i menneskelivets og det menneskelige sinds kroge og dybder. Man blev ikke bare klog på Rembrandt, men også på sig selv.

Nærværende bog er skrevet med samme inderlighed og engagement.

Vi føres fra oldtidens katakomberes Kristusfremstillinger over middelalder og renæssance til det 20. århundrede næsten geometriske billeder af Kristus. På denne inciterende kunsthistoriske vandring vender vi hele tiden tilbage til spørgsmålet om forholdet mellem mennesket og Gud. Det er, hvad billederne fortæller. Lisbeth Smedegaard Andersen har gjort følgende ord af Vincent van Gogh til sin ledetråd i arbejdet med bogen: "Søg at forstå, hvad de store kunstnere, de alvorlige mestre, inderst inde vil med deres værker, dér vil Gud være. den ene skriver eller siger det med en bog, den anden med et billede.."

Denne bog er årets julegave!

Kirkens UNDERVISNING

TIDSSKRIFT FOR MEDARBEJDERE 4/93

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familie arbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelse af nye undervisningsmaterialer m.m.

UDGIVET AF EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

MEDLEMMER AF EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

REDAKTION

Henning Nørhøj (ansv.), Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen, Anne Grethe Guldager, Nina Tange Kristensen, Helle Krogh Madsen, Jens Chr. Bach Iversen, Jens Kristian Krarup, Lars Tjalve, Anne Sandemand Schrøder og Mette Geil.

ABONNEMENT

Årsabonnement (4 numre)
kr. 100,-. Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51.

HENVENDELSE

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret.. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Sats og layout: Kim Pedersen

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg